

Pyhä laki

Poliisin ja muiden viranomaisten pitää toimia tiukkojen lakipykälien mukaan. Rikolliset voivat sen sijaan käyttää vapaasti kaikkia nykytekniikan suomia mahdollisuuksia. Jos viranomaisen soveltaa konnia kytätessään vähänkin arveluttavia menetelmiä, joku aarnio tai scheinin ärähtää.

Viime eduskunnan lopputaipaleella taidettiin kokea eheintä yksimielisyyttä sitten Kekkonen poikkeuslain. Perustuslakiin verrattava siviilitiedustelulaki julistettiin kiireelliseksi ja hyväksyttiin saman tien. Laki tuli voimaan kesäkuun alusta 2019. Se suo mm. Suojelupoliisille lisävaltuuksia.

Suomelle tuli tiedustelulain kanssa lopulta kiire. Läntisissä naapurimaissamme ollaan näissä asioissa paljon pidemmällä, ja terrorismia voidaan taltuttaa tehokkaammin. Venäjällä taas poliisi, miliisi ja tiedustelu voivat toimia täysin vapaasti, kuten uutisista saamme jatkuvasti lukea.

Sukua tiedustelulaille ovat yksityisyyden suojan monet pykälät, joiden säätämisessä myös edellytetään peruslain käsittelyä. Koronan kierteissä niihin on nyt törmätty. Mitä tietoa voi ja toisaalta mitä pitää antaa lehdistölle ja tutkijoille.

Paljon julkisuudessa näkynyt professori Roope Uusitalo suunnitteli pyytävänsä henkilötunnuksellista listaa kaikista koronaviruksen takia sairastuneista suomalaisista. Hän halusi yhdistää listan tiedot Tilastokeskuksen muihin henkilörekistereihin.

Professorin laajassa ja monen eri laitoksen yhteisessä tutkimushankkeessa oli tarkoitus arvioida sairastumisen vaikutuksia työssäkäyntiin erilaisissa sosioekonomisissa tilanteissa olevien väestöryhmien kesken. Pyyntö on aikamoista mambo jamboa, josta tavallinen pulliainen ei paljoa kostu.

Pyyntöön ei suostuttu. Tulee väistämättä mieleen, että pyynnön evänneet STM:n ja THL:n viskaalitkaan eivät sitä täysin tajunneet. Todettiin vain, että pyynnön toteuttaminen ei ole lain mukaan mahdollista. Se on tyypillinen ja helppo vastaus, jolla virkamies säästyy lisätöiltä ja ehtii pynttäytyä illan TV-studioon höpistemään.

Koronan taloudellista selvitystä vetänyt Vesa Vihriälä valitti niin ikään, että viranomaiset pihtaavat pandemiaan liittyvää tietoa. Kun asiaa alettiin puida laajasti lehdistössä, joutui oikeuskanslerikin puuttumaan asiaan. Hän antoi lausuntoja, jotka noudattivat tuttua ympäröivää laihanlaista linjaa.

Vihriälän ryhmän työn kannalta tuntuu ilmiselvältä, että kaiken, vaikka miten salaisen ja henkilökohtaisen tiedon olisi pitänyt olla käytettävissä. Ryhmä työsti taloudellisia ehdotuksia, joiden toteuttaminen maksaa niin paljon, että summia on mahdoton järkevästi tajuta. Tukia hyväksytään nyt kuin liukuhihnalta. Jos toimet menevät pieleen, maksaa vielä enemmän.

Uusitalon suunnittelema sairastuneiden tietojen yhdistäminen henkilöidenttisesti sosioekonomisiin tietoihin tavoitteli myös merkittäviä taloudellisia hyötyjä. Miten pandemia haittaa erilaisten ihmisten työtä ja toimeentuloa?

Tälle tutkimukselle voi kyllä kuvitella muitakin tavoitteita. Herää varmaan kiusaus tirkistellä, millaiset ihmiset saavat tartunnan, millaiset sairastuvat ja millaisia hoidetaan. Keikkuvatko kärjessä tunnolliset työmyyrät vai puistojen pummit? Olisi hyödyllistä tietää.

Mitenkäs se Olaus Petri kynäilikään 500 vuotta sitten: ”Yhteisen kansan hyöty on paras laki.”